

Q B. V.

DISSERTATIONE GRADUALI

OBSEERVATIUNGULAS

Circa ARTEM

ANTIQ. GENIUM CELEBRIORUM NUMISMATA
ADORNANDI, in Specie

NUMI SABINÆ Expositionem,

Suffr. Ampliss. Ord. Phil. in Reg. Acad. Ab.
Sub PRÆSIDIО

Viri Maxime Reverendi atque Celeberrimi

Dn. JOH. BROWALLII,

S.S. Theol. Doct. ac Scient. Nat. Prof. Reg. & ord.
h. t. RECT. MAGNIF.

Publico bonorum examini modeste submittit

STIPENDIARIUS REGIUS

HERMANNUS CARLING D. F.

WESTER GOTHIС.



Die XVI. Julii An. MDCCXLV. l. h. solitiſ

ABOÆ, Excud. JOH. KIÆMPE, Reg. Ac. Typ.

27
DISSESTATIONE GRAVANIA
ORATIONUM CANTICORUM

Canticum AETERNI

ANGLICANUS CANTUS GRAMMATICUS

NUMERUS CANTUS ENCLITICUS

ANGLICANUS CANTUS ENCLITICUS

A SON EXCELLENCE
MONSIEUR LE COMTE
CHARLES GUST.
TESSIN,
SENATEUR,

Conseiller de la Chancellerie du Roi
Grand Maître de la Cour de leurs Altesse Roialles
Chancelier de l'Acad. Roialle d'Abo,
Et
Chevalier de l'Ordre de l'Aigle noir.

FAvoue que plusieurs regarderont comme une grande témérité, la hardiesse que j'ose prendre, de dédier à Votre Excellence ces foibles marques de mon dévouement & de l'estime toute particulière, que je conserverais toute ma vie pour un seigneur, dont le mérite & les éminentes qualités ont gagné jusqu'ici l'affection d'un chacun. Je ne ferai, il est vrai, que l'écho de la voix publique, & il n'appartiendroit qu'à une plume du premier ordre de faire dignement l'élo-

l' éloge de Votre Excellence. Mais j' aurai du moins la satisfaction d' augmenter le nombre de vos admirateurs, & de publier par tout, que c' est à bon droit, que Notre Auguste Monarque a revertu Votre Excellence de differends & honorables emplois, dont Elle s' est acquitée avec autant de gloire de SA part que de contentement & d' admiration chez les Etrangers. De sorte qu'on peut dire avec justice, que Votre Excellence a plus honoré les charges, qu' on Lui a données, que celles-ci ne Lui ont apporté de lustre. Tel est l' effet d' un mérite distingué. Les mouses aussi ne l' ignoraient pas, se réjouissent d' avoir un si bon Avocat. Et en mon particulier, je ne puis que faire des Vœux pour la prospérité de nostre cher & illustre Chancelier, que je prie Dieu de combler pendant une longue suite d' années de tout ce qui peut contribuer à sa félicité. Que Votre Excellence daigne, s' il Lui plait, accepter cette petite dissertation avec la bonté ordinaire qui Lui attire les Vœux de tout le monde & qui La fait ne point dédaigner les hommages sincères des moindres Particuliers. Rassuré par ce moyen, je me dirai avec confiance & avec toutel' étendue d' un zèle plein de la plus profonde Vénération,

De Votre Excellence

Le très humble très obéissant & très
respectueux Serviteur
HERMAN CARLING

In Nom. IES. Christi.

ANTECESSIO.

Studiorum literariorum genetrices & nutrices necessitatem, voluptatem & superstitionem pradicat HEILMANNUS [e], gradus tamen inter ea delectationis dari itemque utilitatis, in aprico est. Studio vero Numismatico majori an aliud sit oblectamento multi dubitarunt; tot enim inventionibus, elegantias atisque deliciis abundat, ut cultores ejusdem plura alibi frustra queri sope credant. Nec commoda inde expectanda exigui sunt momenti, quibus explicandis, ut & generatim huic studio, baud infelicem adhibuit operam Lib. Baro EZECH. SPANHELM. Ulteriusque vero & delectationis & utilitatis, qui studium hoc profitentur, omnes vix & ne vix quidem participer redauntur: reportant quidam non nisi notam vulgaris nimisque curiositatis & pane dixerim vanitatis. Illoris namque, uti dicunt, manibus ad studium bocce non datur accessio, nec progressus sine alicujus momenti sumtibus, tempore atque patientia obtinentur; Studium ergo numismaticum paucissimum est, generalis tamen ejus notitia baud negligenda, (altem ab illis, qui student humaniora; quippe qua cultura studii artisque numismatica multum locuplerata sunt. In specie Vero bujns studi

usum explorare, quantum e. g. Oratoribus, Historiis, Ortho-
graphis, Mythologis, Pictoribus, Sculptoribus & Monetariorum aliis
que inserviat brevitas proposita vetat; adeat qui cupit intro-
ductionem ad Histor. Numism. CAROLI PATINI, SPANHEIM.
de usu & prof. Numism. ut alios faciemus. Honorificum pro-
fus est judicium Cl. BERTRAM: Münzen (inquit) dienen ei-
nen gelehrten zur erleuterung fast aller, sonderlich Histori-
schen wissenschaften (b). Cui SVARESII Episc. quondam Va-
sonensis digna videntur qua subneciamus verba: Si bella pla-
cent in numis apparent descripta vexilla, trophæa, al-
locutiones, triumphales currus & arcus, armaturæ mo-
dus omnis, clypei, cassides, ancilia &c. Si religio pla-
cket in numis apparent facies numinum antiquorum
omnis generis, pax, felicitas, æternitas, pietas, templas,
sacerdotum omnium ritus, aræ, vasa, litui &c. si placent
politica, in numis visuntur magistratum falces, ludi se-
culares, theatra, amphitheatra, sellæ, diademata &c. (c)
adeo ut moneta, verba sunt Cl. THUNII, Historiæ Symbo-
lis & emblematis consignatae non incommode assimile-
tur, qvæ res multis retro seculis agitatas, quasi e te-
nebris in lucem protrahit, rebusque dudum mortuis
ac sepultis vitam reddit (d). Quamobrem etiam magni-
orum virerum historias numis illustratas, recentioribus tempo-
ribus sœpe prodire vidimus, anteo eo ipso haud parum earum
precio ac estimatione; imo vel solis numorum monu-
mentis historias superfructus, quo in genere eminet pretiosissi-
mum elegansissimumque perinde ac rarissimum opus: Histoire de
LOVIS XIV par medailles. Specimen Publicum editurus, ar-
gumentum quod laudatum hos studium concernit, elegi, non
quidem proprio auctu, fiducia virium mearum, sed EJUS præcipue
qua auctoritate, Ellí parere pulchrum auxi. Qvod si vero minus
explicatum esse curiosorum, vel materie proficiam non exhaustire
vise

3

vise fuerit subsequens tractatio, spem tamen foreo, pro suo candore
D. L. omnia in meliorem interpretaturum partem, desiderata vero
aut minus accurate dicta temporis, intra quod thema hoc elaborandum fuit, angustia cributurum & inopia subsidiarum, vel si
placuerit, non refragabor, mea quoque hoc in studio infans.

(a) Ad. Philos. p. II. cap. III. §. 15. seqq. (b) In der
Einleitung in die so genante schöne Wissenschaften, oder Lie.
Human. p. m. 270 (c) Vid. Dissert. Joseph. Maria Suarez, de
Numis. & Numis antiquis cap. 2.

(d) Vid. Dissert. ejus de mones. Er. in Svec. rot.

S. I.

Intra alia bona inventa, quibus commodis nostris
consultitur, insimum sibi non vindicat locum no-
tetas consciendi ars, si vel ulius ejus respexerimus vel
antiquitatem; illi vitæ nostræ rationem consideranti sta-
tua patent; hæc magis involuta jacet. Historici vete-
res, qvorum sententias brevitatis ergo heic præteri-
mus, multum hac de re tradunt; sed, singulis fere sin-
gularum gentium diversos celebrantibus pecunia signa-
ta primos inventores, nulla haberi potest certitudo;
vero tamen videtur simile, inventores illos celebratos
vel primos existisse, qui in hac vel illa regione numos
signaverint, vel ipsam artem aliquo pacto excoluisset.
Nec cum iis facere possumus, qui inventionem artis hu-
jus Adamo, Caino aut Tubalcaino attribuunt, incertis-
simæ pro certis habentes. Nullum certius pecunia signata antiquitatis nobis est testimonium, quam quod
sacra Historia suppeditat; quippe quæ Abrahami tem-
pore monetam argenteam in usu fuisse testatur, Gen.
13. 16. Versio vulgata habet: probata moneta publica, Tre-
melliana: comuneant ad mercatorum gremios, Anglicana:

of monney courant among marchants, Svecania: Som rå
gäfwe och gångse wovo: Inde concludere fas est, non
multo post diluvium pecunia signatae usum invaluisse.
Qvib[us] autem notis pecunia tempore illo, aut proxime
subsequenti singulas apud Gentes gavisa fuerit, aut
qvænam alia fuerint circumstantiae circa ipsam monetæ
confectionem &c. eo magis temerarium judicamus deter-
minare velle, quo altius tenebris iſvoluta res ipsa ja-
cet. Qvando igitur antiquam Gentium celebriorum ar-
tem monetas adornandi, seu aliis atque aliis instru-
endi ornamentis explicare constituimus, modo recentio-
ra respicimus tempora. Ornamenta numismatum duplicita
esse statuuntur, nimirum vel interna vel externa: Die
innerliche Ehrenheit ist, inquit BERTRAM, wenn die Me-
daille sonderbare Geschichte, Umstände, Personen, Titel
und vergleichen entdecket, oder mit sinnreichen und vielen
Bildungen und Legenden geziert ist. Neuerlich, wenn
die Medaille noch ganz, oder gar mit Fürrnis überzogen,
Die Bildnissen erhaben, schön und erkentlich. Die Le-
gende letzterlich ist. (e) Ad hoc attendendo artis adornandi
incrementa vel decrements facile quisque perpicere
poterit, modo ad fines diversos numerorum, in quos eusi
sunt, simul respectus habeatur.

(e) Vid. loc. supra cit. p. 274.

S. II.

Obvenit igitur nobis omnium primo celebratissima
per orbem Hebræa Gens, cuius de numis, cum
id poscat instituti ratio, non omnino nihil dicere licet. Hebræis sive Iudaëis fuisse intrantibus Aegyptum &
ex eadem exiuntibus monetam, licet forsitan non propriam, historia sacra docet; Seqventi vero tempore pro-
priam eisdem habuisse, cum eadem S. dictaret pagina,
ope.

operose magis nos non probamus. Quid numi eorum
 usuales satis bene fuerint adornati, sed pro ratione ta-
 men fatorum reipublicæ, vix dubitandum. Singulas a-
 rates percurrere nec necessarium est, nec prælens re-
 rum nostrarum habitus permittit. Princeps eorum nu-
 mus fuit sicles. Notatus vero sicutum, Hebraice ḥpw,
 tam moneta genus quam ponderis fuisse, & ratione
 usus vel sacrum seu sanctuarii, vel profanum i. e. com-
 munem seu civilem (f); respectu vero materiae vel
 chalybeum vel ferreum, aureum vel argenteum (g).
 Notatu dignissimus est argenteus ille quamdrach-
 marum pondere, suis non destitutus ornamentis; ha-
 bet autem in uno latere caliculum thuris, in altero
 virgam virescentem Aaronis. In iis, qui adhuc supersti-
 tes sunt, & ante captivitatem Babyloniam cusi perhi-
 bentur, existant Samaritico charactere circum circa hæc
 verba: *Hierosolyma sancta*, item: *Sicles Israëlis*, vel etiam
 ab uno latere: *Hierusalem civitas sancta*, ab altero: *sicles*
Sanctuarii. Hinc præcipue orta est controversia, an
 Samaritanis literis Hebræi communiiter ante captivita-
 tem babyloniam usi sint quam vero nostrum exami-
 nare non permittit institutum; consulat qui cupit RICHAR-
 DUM SIMON, Histor. crit. vet. Test. J. BRIANUM WAL-
 TONIUM, tract. de Siciis, LUDOVICUM CAPELLUM in arcana
 puræt. libr. I. cap. VI & diatrib. Ejus de lit. Ebreorum, affirma-
 tivam sententiam qui tuentur omnes, & ab altera parte
 JO BUXTORELLUM, Dissert. de lit. Ebr. genuina antiquitate,
 MATTHIAM WASMUTHUM, Vindiciar part. I. cap. I. STE-
 PHANUM MORINUM exerit. II. de ling. primava cap. VI.
 & ADRIAN. RELANDIUM, V. dissert. de numis vet. Hebre-
 orum, qui ab inscriptionum litterarum forma Samaritani appello-
 lantur, alios piures ut raceamus. §. III.

[f] Ravanello Bibl. Sacr. in voc. Sicles. [g] Id. loc. cit.

Græci, ut antiquis gentibus facile omnibus, saltem, si ex documentis, quæ restant, judicandum sit, palam præripuere eruditionis, ita quoque in arte adornandi numos majores fecere progressus; nisi Romanos, quos in aliis Græcos imitatos fuisse constat, hac in re eos superasse vel saltum simulatos fuisse contendas. Interim tamen convenienter scriptores in summa laude Græcis vindicanda. Quando signatae pecuniae usus in Græcia primum cœperit non adeo certum; id autem admodum verosimile videtur, eos ante Romanos tam ex auro & argento quam ære confusse monetam. In primis sciendum est, regnante Alexandro Magno in Græcia & Asia, hanc artem ad summum perductam fastigium viguisse usque ad Galienum Imperatorem, quā tempestate eecidit simul cum imperio (b). Testantur id elegantissima quæ adhuc supersunt numismata, elegantia utraqve conspicua, de quibus A. AUGUSTINI testimonium proferre lubet: *In antiquis nemis magna exstant perfecta pictura signa ad vivum delineatis hominibus, rebusque tam affabre ad vivam imaginem expressis, ut supra nihil possit; quedam etiam nomismata sic leviter exstantia, ut in auro argenteo posulato, alia alius exurgentia reperiuntur, & quaqueversam, ut non in plano impresa signa ac tabula, sed integra sculptæ statue esse videantur (i).* Quibus verbis in primis artificium Græcorum in numis adornandis celebratur, Romanis tamen non exclusis. In specie vero ornamenta eorum quod attinget, præter effigies Regum, Deorum, aliorumque, titulos & inscriptiones suæ lingvæ optimas, emblemata, Hierolyphica varia in eis deprehenduntur. Primo vero tempore admodum simplicia illa fuere, dum numos suas notabilis

vis vel mulæ currum trahentis signabant, postea A-thenienses in adverba PALLADIS urbæ suæ Præsidis caput, vel effigiem, sed alio atque alio ornatu, & in averse stantem noctuam expresserunt, cum inscriptione ΑΘΗΝΑΙΩΝ vel ΛΟΥΗΩΝ (*). In specie horum pluribus, urbiuumque reliqvarum Graecarum in numis ornamenta paucis si tangeremus, multitudine dicendorum obruerentur. Ante vero quam hinc dilcesserimus, notatus PHILIPPUM primo numos effigie sua, seu capite diadematato & galeato ornari jussisse, unde Philippei & Philippici iidem sunt dicti. Ante id tempus apud omnes, & etiam Romanos florente republica, cautum erat, ne quis formam capitis sui in numis exprimeret, ni capitis periculum subire vellet; affectatæ enim tyrannidis signum id videbatur, a quo abhorruerunt liberæ republicæ(k).

(b) Anton. Aug. Dial. l. (i) Id loc. cit. (*) A Noctua impressa aitii sunt numi Athenienium γλαύκες, latine Noctua. Ideo cum PALLADE Noctuam in numis signarunt, quia bac MINERVÆ sacra erat avis, ejusque comes inculpata secundum OVIDIUM; nam ut noctis endem amica visu valeret: ita & sapientia noctu potissimum expetitur amatoribus suis, & eo usque labores continuat, donec acie mentis pervideat quidquid sit abstrusum & abditum. (k) Vid. Hanth. de N. Vet.D. l. ii.

§ IV.

Progredimur porro ad Romanos. Iidem ab initio, ut scriptores testantur, æs non nota sed pondere distinctum habuerunt (l). Et si SERVIO æs primo signatum adscribi placet, non repugnabimus. Idem, referente PLINIO, ovis, tauri, vel porei nota æreos signavit, unde nomen pecunia ductum multi cum Plinio & Varrone existimant (m): quanquam alii ante æs signatum vocem pecunia usurpatam contendant (n). A-

lioqvi in altera parte Janum Geminum (o) in altera
rostrum navis expresserunt, in triente vero & quadran-
te rates. Usus vero pecuniae signatae ex auro argentoq;
qvod attinet, haud obscure constare videtur Romanis
sub Regibus fuisse ignotum. Qvando autem cœperit non
adeo liquet, nisi fides PLINIO habenda, qvi primum
argenteum anno urbis CDXXCIV, aureum vero DXLVI
cuſum afficerit (p). Tria erant nomina argenteorum:
Denarius, Qvinarius & Sestertius. Adversæ Denariorum
caput Romæ galeatum exhibebant, adjecto numero X,
qvod assibus æreis X valeret: aversæ victoriam (subin-
de Caſtorem & Pollucem) referebant bigis aut quadri-
gis inventam, unde temporis progressu victoriati, biga-
ti, quadrigati dicti sunt, ut a ratibus & rostris ratiti
& rostrati. Typus Qvinarii & Sestertii idem erat, qvi
Denarii. Aureus ille, solidus dictus, ut & postea argen-
teus, XXV. valuit Denarios. Initio victoriam cum biga
& quadriga exhibuit; postea vero accrescente magis ma-
gisque potentia Romanorum, in utroque metallo, &
in ære quoque, maxima obtinuit typorum diversitas,
dum nihil domi forisqve magnifice actum, qvod numi
non continerent. Præcipuorum ornamentorum explicata
habebis rationem verbis SPARESII supra allatis. In-
finito fere numero eadem conspicuntur, præcipue in
imperialibus, præter nomina titulos (") & effigies (")
peitorales, qvibus adverſa superbis, Cæſarum, Conjugum
&c, non tantum Imperatoribus ipsis, sed & S natu atque
postmodum Monetariis, favoris aucupandi ergo, ornamen-
ta gloriam & laudem Cæſarum optime illustratura sum-
mo studio sectantibus. Hinc liberius ne an verius Clas-
ſimius JOBERTUS instr V. haud dixerim: aduersas na-
morum Auguſtorum theatra esse ſuprema ambitionis, aversas
porro

9.

perro edulationem nullis contentam limitibus patam offentare
Inscriptiones (***) qvod attinet, breves eadem & laconica sapientia plena, optimam scribendi rationem agnoscunt. Ciceronis aeo dissertissimos fuisse Romanos neminem fugit, rationemque eorum scribendi optimam judicandam, in primis cum magna reprehensione dignum censeretur bene dicere scribere auctem vitiore. Minorem vero ad curationem in illis, quae numis immortalitati consecratis insculpenda curarint, eos adhibuisse, nemo temere contendat. Eandemque laudem proximo in sequenti tempori, florentis sc. imperii, prorsus non deneges. Hinc regulæ loco linguae latine studiosis inscriptiones haec esse possunt, eis que utentur, cum αυτηφα perierint (q). Denique sciendum ornamentis externis praे consularibus seu familiarum, imperiales esse conspicuos, adque eos testimonium etiam Ant. AUGUSTINI §. proxime praecedenti allatum referas. Digna quoque videntur verba HANTHALERI quae heic allegentur, in certum ad curationis Monetaria Romanæ testimonium: *Tu, (inquit) five aureos, five argenteos, five arcos, five magni, five medii, five parvi* & *infimi moduli Numos unius Augusti, latinos* saltem, arripias, faciem intueberis, ejusque lineas omnes, sibi semper aquates, in quo ranta magnitudinis diversitate in nullo fere ab invicem exerrantes, maxime florente imperio: quod per extimum sane, & eternis dignum praconius Artis Monetaria Romana est decu [r]. Huic iterum unum ANI. AUGUSTINI subnectimus: sunt area quadam majoris note, in quorum aero parte signa multa visuntur aragine splendentia sanguine Sandarache, que uirgo Vergitz, atri viridie coloris, qualia sunt Neronis nonnulla & Hadriani Imp. a summis ut apparet artificibus sculpta (s). Diversitatem Numorum, valoris signa pluribus exponere, aliasque impressiones tangere

non vacat; horum cupidum ad Hanthaleri exquisitatis Exercitationes de nuntiis veterum ablegamus, & quidem speciatim Dial. VIII 4 & seq.

(1) Plin. Hist mundi libr. 33. c. 3. conf. Lips. T. III. de Re Monet. [m] Plin. loc cit. § XVIII. 3. Varro de re Rust. II. 1.

(n) vid Serv ad Ecl. Virg 1. 15 Columel. praf. ad L. VI. [o] Quidam exinde Jano* in Italia primam signatam pecuniam tribuunt, vid Dissert. Cl. Norn de pecunia pag. 32 (p) lib.

33. c. 3. (*) Plures variisque in Numis conspiciuntur tituli, idemque plenis, dimidiis verbis, syllabis initialibus, vel etiam sola principe quadam lit. designati; hec eos afferre brevitas vetat, quarat qui cupit apud Numismatographos. Notamus tantum in quibusdam existere prater nomen: IMPERATOR CAESAR AUGUSTUS, in quibusdam solum: CAESAR vel AUGUSTUS. In Flavii quodam VESPASIANI hic legitur titulus: IMP CAES VESP AUG ALIQUI PON MAX. In conjugum: AUGUSTAE, Scindendum quoque ubi tituli § elegia e. g. Optimus vel Pater Patria &c., dative efferuntur casu, signum id esse potius, magnique in Augustis aff. clus.

[**] Capite suo Nemos Signare JULIO CAESARI primum induitum a Senatu, ante, nemo id ausus est prater SYLLAM, POMPEIUM & MARC. LIC. CRASSUM, cum regium videretur, vid § III. Quomodo CAESAR ante subdota uteratur amphibologia nominis, numum cum elephante signando eique vocem CAESAR punieis verbis subscribendo, ambiguum relinquent an suum, an bestia nomen id foret; Punis enim elephas Casar dicitur, vide Hanth. cit. Dial. IV. part. I.

(***) Legende quoque appellari possunt inscriptioe in averse antiquorum semper conspicua, dum de antiquis sermo est. Alioqui haec vox, ut ipsa ratio, recentior & a Gallis adhibita, notatque verba in timbo modernorum expressa eum in finem, ut a fraudibus circumcisura & rasura praestentur immunes, ad quod malum averruncandum videntur in margine antiquorum

11

calatura quadam industria facta (q) conf. Ant. Aug. Dial.
VIII. (r) Exercitac. de Numis veterum Dial. I. ii. [s] lib.
civ. D. I.

S. V.

EA rerum humanarum est conditio, ut eandem diu non servent faciem, sed variis expositæ sint vicissitudinibus. Hoc etiam olim experta est ars, quam descripsimus, perfectissima; diu quippe in eodem non substitit gradu. Sub DECIO ad minutam formam decidentes animadvertisimus, & pro argenteis tinctos, pro solidis leves: vultuum, figurarum literarumque elegantiam rotarumque fere numorum gratiam desideratam esse. Progredere paulisper, Mandrabuli more rem succedere senties. Hinc est, quod quidam, operis pertæsi, cimelia sua cum GALLIENO (§ III.) concludant(t). Moneta quippe inuentis periodi, licet qua quantitatem sub HELIOGABALO accrescerit, admodum est vilis, & arre nimum quantum florentis imperii inferior. Imaginibus non eminentibus sed humilibus gaudet parum que elatis, neque affabre illis eleganterque cœlatis. Hinc tamen nemo sibi persuadeat nulla penitus egregia & artificiose facta horum temporum monumenta superesse; sed rara admodum eadem esse simul putet, atque tandem ruditati cessisse. Audiamus ANT. AUGUSTINUM: Circumferuntur imperatorum Romanorum numi in Jastianum usque, sed in quibus veterem illam elegantiam artificiumque desideres. Nam qua ab ipsa Justiniani aetate confusa reperiuntur adeo inepta sunt, ut artis, nitoris & elegantie vix volta, ut ajunt, atque vestigium reperiatur. Cujus quidem barbaricae ruditatis culpam plurimi in barbaras, quæ Europam occuparunt, gentes rejiciunt, Hunnos videlicet Vandulos, Alanos, Gothos & Longobardos, quos omnes
^{artes}

artes eleganter & literas odio prosequutos esse communiter creditur; quo vero jure jam examinare non vacat. Observamus tamen pro fatis his aliisque quæ subiit Ars Monetaria, divisionem ortam esse humorum in antiquos, ævi medii & recentioris. Nomine vere veterum seu antiquorum nuncos ad usque **GALLIENUM** quidam antiquiorum solum dignantur, alii ad tempora **CONSTANTINI** procedunt, alii ad **HERACLIO**, alii ad finem imperii occidentis. Optime fere agitur si series Cæsarum in numis cum **THEODOSIO MAGNO** & filiis eius **ARCADIO** atque **HONORIO** una cum saeculo IV finem sortitur. Reliqua etenim monetarum fax plerumque crudissima est, nec arte nec ingenio eminentis studium curiosorum provocans [w].

(+) Hinthal. Dial. VIII. IV. [v] Dial. I [w] Hanthal. Di-
al. Proœm. I. IV. (cf. Junckri lin.pr. Rec. antiquaria p. 137.)

S. VI.

Gentium quavundam celebriorum arte nutros adorandi paucissimis sic adun brata, antiquam nostram eidem subnectere gloria majorum nostrorum jubet; quid enim in antiquioribus pariter ac recentioribus populorum monumentis eadem est celebratius? Non heic opus est verbis, rerum enim testimonia adjungit; de gloria vero Gentis, si quid detrahere pataverit quis pecuniarum nostrarum antiquissimarum ruditatem, vehementer errabit. Contrariū dudum viri de patria immortaliter meriti ostenderunt, nec quis tam cœcus erit, qui ipse non sentiat. Id etiam in antecessum Moninis dictum volo, lineolas has, quas debo numismatographis nostris viris Nobilissimis & de elegantiori litteratura immortaliter meritis **STIERNHIELMIO**, **BRENNERO**, **KEDERO**, **ERICO BENZELIO** aliisque, in meam eorum-

orumque gratiam heic ductas esse, qui notitia hujus expertes nostra legere cupient. Quando omnium primum in Sycchia cœptum est numos cudere, antiquitatum tenebris ad oculum est involutum, ut nihil certi statui queat. Constat certe, præter alios, ex TACITO diu antiquam heic viguisse rerum permutationem, & metallum non signatum in commerciis adhibitum esse, ut & numos exoticos, longe ante introductam monetam signandi rationem, quam post tempora sanctissimi partus heic denunzio obtinuisse itidem pronunciamus; sed quando ceperit necessitatem (⁸). Antiquissimi, qui e terra eruti in manus curiosorum

(⁸) Ante tempora YNGWE FREY Regis monetam in usum fuisse dicere videtur STURLESONIUS Heimskringla Yngling. sagam c. 12. & 13. cum narrat pecuniam in collum seputulam FREYI, injectam esse; quam narrationem PERINGSCHIOELDIUS in Monument. l. p. 218. docet de antiquiori FREYO non vero de juniori, qui circa tempora Christi vixit, intelligendum esse. Cum vero antiquitatum nostrarum peritissimi tradunt, nostros diu peregrina pecunia ante propriam signacum usum fuisse, id de argenteis aureisque numis intelligendum esse, non de ære ruderiter signato crevaciem, cuius apud Sturlesonum sit mentio. Ita Nobilissimus STIERNHOEKNI liber. I. c. XI. de jure Specie. Gotb. vetusti: Nobis olim omnis pecunia ignota. Nos Germani & Angli, Germanos olim Ronani pecuniam accipere docuerunt. Cum vero aliunde constet Anglis ex Europais omnium primo per FILIUM CÆSAREM hanc artem innovuisse, haud obscure patet, quid de Regis nostra moneta ante natum Christum sit lensendum. Quid vero existimandum sit de summis aureis minoribus & majoribus, qui sub ODINI numorum nomine monstrantur in regio antiquitatis archivo, non igit, nisi amuleta surire, vel sumi ex Asia ab Odino altari, vel ars cuendendi sciam posse. Odini

inciderunt, numuli argentei sunt, iidesq; minutissimi, utq;
rudi admodum sæculo a rudibus sculpti. Tales a tem po-
re **OLAVI TRÆTELJA**, si quosdam **OLAVI SCHIOETKONUN-**
GI & **ANUNDI JACOBI** exceperis, ad **ERICUM MAGNI** per
sexcentos annos conflatos fuisse constat. Horum XXIV.
unam confecisse Oeram, & octo oeras unam *marcam Sve-
canam* (marc⁹ Swenſt) & conseq̄enter 192 unam va-
luisſe *marcam* docet *Nobilissimus BRENNERUS*, ut & pro
discretivis hosce præcipue esse usurpatos; alioqvi vero,
quando summæ argenti aliquanto majores expenderen-
tur, ponderatos; etiam exoticarum gentium numeros
per piraticam, bella & commercia hue delatos, facturq;
argentum similiter adhibitum esse. Ab **ERICO MAGNI** inde
ad tempora **GUSTAVI** majores magisq; conspicuos, ortugos
(latine denarii, Svetice Ḥrtugor) præsertim confirunt.
Horum III. unam valebant eram & 24 unam *marcam*.
[x] Minuti illi tenuesque numuli bifariam dividere possunt,
nimicum in numeros ante & post **ANUNDUM** culos. Illi
qua maximam partem bracteati (***) ab uno tantum
latere una initiali Regit nominis runa, vel monogram-
mate

tempora exoluerit. Cum vero ira sit, nostram Rem Numariam
tam respectu artis quam aliarum circumstantiarum dividere
possimus in antiquam & modernam, illa complectitur omnes
ad Gustavum I. hac perseq̄entia tempora cūlos.

(**) Hos ipsos numeros, otto scilicet **OLAVI** & unum **ANUN-**
DI JACOBI in tabula secunda thesauri Brenneriani conspi-
cere licet. *Nobilissimus KEDERUS* primum hos enucleavit, cu-
jus conuentatio Lipsie edita de decem **OLAVI** Sveci, uno **A-**
NUNDI & uno **HADWINI RUFI**. Majores & solidiores Olavi-
ani illi sunt accurate ad numum **ÆTHELREDI** expressi,
cujus mibi videndi copiam fecit maxime Reverendus Praes.
(***) Seculo potissimum septimo ceptum est monetas tenuissi-

mate runcio, vel capite coronato ruditer sunt signati, ut & reliqui, quorum postica crucem, ut BERONIS, vel Fanum, vel aliud quidpiam exhibet. Bracteatorum antiquissimus qui repertus est, tribus coronis est notatus, quae ruditer formatae singulæ trinis adornatae sunt margaritis [***]. Tempore ANUNDI aliquanto firmiores crassioresq; & aliis atq; aliis conspicuos ornamentiis internis conficerere coeptum est; sed qui ejusdem cum tenuibus illis fuere valoris, characteres, exceptis quibusdam, ab utroque latere habentes, ab uno præsertim literam initialem Regii Nomina-

C

mas, omni crassitie remota, conficerere, quos bracteatos a bræcia seu lamina tenui, qua cusi sunt appellariunt. Si ante hos bracteatos numi in Svebia cusi sint incertum. Rationem vero eorum paucis expowam. In Romano imperio numos produse animadversum est, aereos, imo ferreos argento superinducto. Hinc undique aamoveri serra cœpit, ut per vulnera hac numi videretur integratas, vid. Jobert. Instr. VII. p. 228. Hoc modo non ab omni eantum est dolo; Falsarii quippe maffam aream lamina velatam argenteo circulo orani ex parte inciso incluserunt, ut nisi fractus pro genuino haberetur. Hoc ipsum postmodum, uti diximus, coegerit ceteros populos & pralertim Germanos ad minutos illos confidendum, quibus usus quotidiano temporique ferundo imparibus animadversis, crassioris iterum, Grossos scilicet, constarunt. conf. Olear. Isag. ad Gazophylac. Bracteatorum.

[***] Inter antiquissima monumenta, in quibus regni expressa sunt insignia, hunc refert. Numismatographus noſter per eruditum orbem Clarissimus BRENNERUS. Inter tres coronas expressa est runa [O] nomen regis indicans, quem OLAVUM [Olof vel Ulof] Trætelja fuisse idem noſter magister existimat, qui etiam septem tales antiquos & Syvonicos nummos maxime memorabiles recenset ad confirmandum jus noſtrum in usu tri-

nis inter tres coronas, & ab altero insigne Gothicum, transfluentem sc. tria flumina coronatum leonem. In aliis conspicitur tantum ab una parte litera initialis Regii nominis vel corona, ab altera unica corona vel LeoGothicus. Quidam ERICI Sancti & filii ipsius CANTZI adverso latere præferunt caput coronatum & nomina: *Ericus, Eric, Hericus Rex sw. Knut R. S.* literis monachibus, ut in reliquis sub Christianismo ad GUSTAVUM & ut & in ejus haud paucis, expressa. Ab Erici Magni inde tempore usque ad GUSTAVUM, illi, qvos antea locuti fuimus, *Ortugi*, aliquanto maiores nostra hodierna moneta VI oecarum valore, unice fere sunt confitati, si nurulos MARGARETÆ excepitis, & qvos, præter hos, JOHANNES II. & omnes STURII confici curarunt semidecimatos (*Halsiva ortugar*) nec non Klippingos CHRISTIERNI I. vili argento confitos. In denariis alia atque alia conspicuntur ornamenta, præcipue ab antica tres existant corona vel insignia stirpis (*stamvaphn*) cum nomine & titulo Regio (****), a postica insignia urbis

in

sum coronarum ante unionem Calmariensem, quorum tertius RAGVALDI Knaphöfde coronas arti Heraldica convenienter positas primas exhibet. vido Pref. Thesauri ipsius.

(****) Hic fere communiter conspicitur titulus: *Rex Svecia vel*, (ut in CAROLI) *S. G. vel S. D. N. seu D. S. N.* Sancte enim observatum fuit sub unione, ut in quo Rex sedem haberet regno ejusdem etiam tuncus precederet in aliis publicis & numis. Quod ex numis ERICI Pomerani præcipue colligi potest, qui non secus ac reliqui Reges sub unione totum fere imperii tempus in Dania consumpsit. Omnes Sturii, a titulo Regio abstinentes, in numis non nomen suum, si STENONEM juniores excepitis, & in ejus ortugis exstat: STEEN STURE RITTER] sed Patroni Regni Svecia ERIC]

17

in qua eusi sunt, vel tres coronae cum inscriptione circu-
circa: Moneta Stockholmienſis, Abiemſis, Arofemſis, Kalmarnie &c.
vel moneta ſuā ſeu Regia Svecia. Præterea ſtellulas, cru-
ces, ſcuta, annulos, rosas complices. Semidenarii fere
idem fuit typus qui denarii, in quantum latera angusta
permiferunt. Klippingi illi fere quadrati ab uno latere
Regem armatum, ab altero insignia Danica tres ſc. leo-
nes ostendunt. Tales eodem typo, ſed adhuc quā me-
tallum viliores habemus quoque Christierni II. in Dania,
ut reliqui ejus, confeſtos, qui omnes, referente Nobis-
liffimo BRENNERO (y), propter vilitatem metalli & ex-
otica insignia mox ſunt abrogati. STENO ST Junior pri-
mus in Svetbia majoris magnitudinis numum cu-
den-
dum curavit, qui 24. ipſius denarios valuit. Hōjus ty-
pum ex BRENNERO heic afferre placet: uno latere ex-
hibetur Rex ERICUS S. totus cataphracta & pallio in-
dutus, & corona nimbo inclusa ornatus, dextra gla-
dium strictum, ſinistra globum crucigerum gerens, &
inter pedes Sturiana habens insignia. Inſcriptio: S. E.

C2

RI.

Sancti exprefferunt, ut invidiam effugerent emulorum, cer-
tais tamen signis effecerunt, ut numi a ſe percuſſi ad eos re-
ferredi poſſent, STENO Senior anni ſaſiſet appoſitione. (quod
primum ab eo in Svetbia factum 1478) SVANTE STURE inſi-
gnis gentilitii, Scuto ſcilicet tranſverſe in partes aequales ſecto,
(quorum Superior est aurata, inferior cancellata & colorio
ceruleo) hoc etiam uſus eſt filius STENO Junior & bodienum ab
bis deſcendens familia Matt. och Dag STENO SENIOR
biſce ſanguine, non vera linea recta, coniunctus alio uſue eſt
in ſigni, tribus videlicet foliis Nymphae teniatis, colonis nigri in
campo aurato. In numis CAROLI, cymba ſeu ſcaphe appetet,
Bondorwa inſigne gentilitium; in JOHANNIS II. inſignia Ol-
denburgica, aue fasces, ut & in CHRISTIERNI II. numis
in Dania percuſſio.

RICIS REX SPECIÆ. Aversa scutum præbet Regni Sveti-
ci coronatum cruciique impositum cum addita epigra-
phe: *Moneta Stockholm. 1512.* Hunc raritate sua maxi-
me conspicuum prædicat idem Nobilis Vir (z). Tem-
pore demum *GUSTAVI I.* prodire cœperunt maxime me-
morabilia nostra & Symbolica numismata, a quo tem-
pore artem numismaticam feliciter excultam, & ad sum-
mum tandem erectam esse sat abunde testantur pul-
cherrima quæ constata sunt numismata, elegantia omni-
moda tam interna quam externa conspicua.

[x] vid. Biblioth. Nettelbl. tom. IV. N. IX. [y] vid. in-
comparabilem ejus Thesaurum Numorum Svetbie p. 26. [z]
Lib. cit. p. 43. conferatur tamen Colleg. Antig. Sviogothb. Er.
Benzeliis in vita hujus Stenonis.

§. VII.

SIc, non ut volui, sed ut potui, ornamentis numerorum
Gentium celebriorum pro tempore expositis, alte-
ram tractationis partem aggredior. Numus cuius faci-
em æri incisam exhibet titulus opellæ a Max. Reveren-
do & Amplissimo Præside benigne n ihi est communi-
catus, qui eundem ante aliquot annos a Rustico quo-
dam in agello Finlandie repertum amico suo *CAROLO*
ADLERHEIM, ad legionem tormentariam Capitanei locum
tenenti, jam ante biennium pie defuncto, acceptum
refert. Dignus idem qui exponeretur vitus, præcipue
cum in Fennia sit repertus. Argento conformatus effigi-
em latere exhibet adverso formosæ fœminæ more Ro-
mano ad pectus usque eleganter expressam, capillis a
tergo contortis in fronte composite in fastigium ex-
surgentibus atque fascia circumcinctis, cum titulo: *SABI-
NA AUGUSTA*. Ab aversa pâne est attritus, literæ tamen
legibiles sunt & notæ apparent imaginis, quæ Veneris
elle

19

esse animadvertisit. Erecta eadem stat, nuda fere, pen-
silio tamen late appenso & malum dextra terens cum
epigrammate: *VENERI GENETRICI*. Data hac delineatio-
ne, prima quæstio erit cujas sit? ex ipsa legenda adver-
sa & aversæ, orthographia ejusdem, &c, quæ in ipso con-
spiciuntur, reliquis ornamentis tam internis quam ex-
ternis in descriptione allatis, satis superque patet, eum
antiquum & Romanum esse: imago certe *SABINÆ* ad
vivum ita est expressa ut nihil supra. Titulus in Hi-
storia Romana plus quam latius notus, inscriptio ele-
gans (conf § III. IV.); addimus in opere numismatico
JAC. BIAEI ANTVERPIANI, ubi ectypi tantum prim. Imp.
periuntur, num um hujus etiam *SABINÆ* consipi, sed
diverse a nostro magnitudinis, inter cujus adversa & no-
stri, nihil in imagine, lineamentis, crinis torsione &c. dis-
crepat (c. § IV.). Nec eum spuriū quis putet propter e in
antepenultima vocis Genetrici occurrentis, pro quo i,
cum descendat a genitum, malunt *BECMANNUS* (a o) alii,
que; aro quippe illo utraqve scriptio obtinuit. Per græ-
cisnum vel propter faciliorē pronūciationem ē' e
introductum esse, si quis existimaverit, non valde re-
pugnabo. Rem vero ipsam extra omnem dubitationem
ponunt plures ævi illius adhuc extantes inscriptiones,
sic *LIVIA* Genetrix orbis appellatur, & in numis *FAL-
STINÆ* eadem est aversæ legenda: *VENERI GENETRICI*.
Pluribus pro veritate hujus afferendis superedemus.
Quod pro infallibili antiquitatis nota assert *EUCHARDUS
GOTTL RINKHUS*, nos dubitare non finit n agna extre-
rum attenuatio.

[a a] vid. Orig. sing. Lat. [b b] vid. De veteris numis-
matis potentia & qualitate lucubrationem p. 113.

§. VIII.

HAUD obsure patet ex eis qvæ superius dicta sunt, quantum lucis Historiæ Scientia Numismatica affectat; jam, dum ordinis ratio requirit, ut, qvæ circa nummum nostrum notatu digna sint, exponantur, e contrario videri poterit, quantum Historia Scientiæ Numismaticæ conducat. Ex utroque (licet in aliis luculentius) magnam utrisque intercedere communionem, ad quæ veritatem invicte adstruendam neutra nos carere posse senties.

Plures *SABINAS* loquitur Historia Romana (ee); hanc vero ipsa effigie collata cum aliorum numorum typis eam fuisse nos erudit, qvam *SPARTIANUS* dicit Imperatori *TRAJANO* propinquæ cognatione junctam ab Imperatrice *PLOTINA* Anno 100: desponsatam atqve in matrimonium traditam fuisse *HADRIANO*, qvem postea, maxime procurante *PLOTINA* ex favore & bonitate singulari, non longe ante obitum suum adoptasse perhibetur *TRAJANUS* (dd). Hinc vero simile evadit nostrum inter alios forte in solemnitatem nuptiarum, & qvidem honorem *SABINÆ* fuisse eiusum. Nam qvod nos solemus ad varios casus & eventus numeros, qvi *Medallie* appellantur, constare, idem apud veteres Romanos obtinuit (*). Hoc autem conjecturæ loco tantum proponimus, cum & alioqui notum sit Imperatores Romanos, simulacrum imperium adepti fuerunt, curasse numeros primo sua, mox conjugum, denique & liberorum effigie insignitos cudi. (ee) Si quis igitur contendere voluerit circa accessum *HADRIANI* ad Imperium, vel etiam serius quoque hunc eiusum fuisse, non magnopere refragabimur.

(ee) De biu prater alios legi potest Calep. in Onom. (dd)
Vid. Spart. In vita Hadriani & Lex, Hist. Buddel in voc.
Adv. & Sabina. (*)

21

(*) Diu agitata fuit inter eruditos hac quæstio: Num̄ ne omnium ordinum essent apud veteres monete eorundem currentes tantummodo & usū quotidianō procula, an secū? Ab utraque parte viri sunt magni nominis. Paucū nos expediemus. Mediocres minoresque quod attinet, nullum est dubium quin tales fuerint, licet premium in eis non sit designatum; florente quippe imperio id non fuit necessarium, numis certo pondere & mensura semper procus. Interim quin in honorem hujus vel illius tales quoque sint constati nulli dubitamus. Unde nibil in eis ingenio & industria vacare cogitandum. Majores autem illos patmari scilicet magnitudine, qui missilia, Megaliones, Gallice Medaillons dicti, si spectaverimus, affirmare non veremur, quod donationis, perpetua memoria & magni nominis ergo unice sint confetti, accernentibus Augustis, splendori nominis sui per omnia studentibus.

(ee) Ant. Aug. Ditat. I observandum vero Cæsares primo tempore summa quidem potestate, sui tamen nondum omnino secura gaviso, caute & timide, si ita dicere fas sit, in hoc versatos fuisse, suis vulnibus, permittente denum Senatu, ope numerorum vulgatis. Hinc LIVLE vultus in numis primum in vulgo sub Tiberio est datus. vid. Spanb T. II. 273.

§. IX.

PAUCISSIMIS indicato, quānam hæc Sabinæ fuerit, pauca quoq; de ipsis nominibus Sabinæ & Augustæ speciatim dicenda videntur. Juxta differendi quidem nobis esset locus de antiquitatis circa nominum impositionem cura, eorumque usu (ff); sed cum fibellus noster Academicus supra expectatam jam magnitudinem extremitate videatur, quæ omittenda non sunt, obiter tantum tangemus. Nomen Sabinæ ejusdem esse, qua primam originem, derivationis cum nomine Sabino neminem sugere potest, adeoque cum gentilitio illi suas debeat

beat natales, ab eadem quoq; qva illud radice sc. religione
culuq; Deorum esse arcessendum, atq; adeo à mō tō cibetū,
vel secundum *SILUM* a Σάβω Sabinorū Deo (gg). Qvam
sanctum hoc nomen gentilium posteris fuit, vel ex Poē-
tis solum colligi potest, qvi, dum fāmīliā diligenter,
castam, viri familiæque magis qvam formæ studiosam
laudare voluerunt *SABINAM* dixerunt, vel cum Sabinis
eandem compararunt (hb). Nostram vero *SABINAM* qvod
attinet, nobis primum non est determinate, an familia
ex qva orta est *SABINA* hoc nomine gavisa fuerit vel
scetus; Id vero certum diu unicum nomen gessisse fēmi-
nas Romanas, idqve gentis suæ, postmodum additum vel
nomen mariti ut: *Agrippina Germanici*, vel patris ut: *Fau-
rina Pii*; Sic quoqve in majoribus qvibusdam hujus *SABI-
NÆ*: *Sabina Augusta Hadriani Augusti* sc. conjux, qvo
ipso fēminas ejusdem nominis, qvandoqve & Gentis, bre-
viter & luculenter discreverunt. Postremo prānomen,
nomen & cognomen, æqve ac viri, nactæ sunt fēminæ.
De cetero nihil ultra nobis adhuc de *SABINA* hac
innovuit qvam qvod, docente *SPARTIANO*, *TRAJANI*
per sororen neptis fuerit. *AUGUSTA*, nomen summa est
dignitatis. Ut *OCTAVII* in imperio successores, postqvam
Idem nomine Augusto a Senatu esset honoratus, *AUGU-
STI* qvodam quasi hæreditatis jure appellabantur;
Ita etiam imperatrices, decernente demum Senatu, Au-
gustarum nomine primum gavise sunt, & tandem Ma-
tres, aviae, filiae, sorores, neptes licet nunquam Augusti
conjugii consortes, ut ex numis apparet, alia testi-
monia ut taceam. Qvi nomen hoc ab Augendo deri-
vant, adeo ut imperii Ampliatorem designet, non mi-
nus errant, qvam qvi illud, æqve ac Cæsaris, familie es-
se contendunt. Reim extra controversiam ponit *FLORUS*:

Tractatum (inquit) in Senatu an quia condidisset imperium
 Romani appellaretur ; sed saeculis ac venerabilius visum est
 nomen Augusti ; ut scilicet jam cum dum colit terras ipso no-
 mine & titulo consecraretur (i i). Eodem sensu inter-
 pretatur illud XIPHILINUS : *nātā tā ēlūtā nō i-*
gōtā āvītā wēcāyōtūtā : & accepit APULEJUS in-
 quiens : *Unis omnium GRATIANUS potestate Imperator, vir-*
tute vitor, AUGUSTUS SANCTITATE, Pontifex religione (kk).
 Nomen igitur hoc sanctum significans , splendorem di-
 gnitatis primum sonuit (ll) ; temporis vero tractu
 potestatis factur , complexum omnium ad Imperatoriam
 potestatem pertinentium importavit . Quo sensu HADRI-
 ANUS fere primus illo est usus , in cuius numis pluri-
 mis solum videbis : *HADRIANUS AUGUSTUS.*

(ff) Legat qui cupit Orig. contr. Celsum I. 1. p. 19. Lips.
 ad Hist. Tacit. p. 526. Spanheim de Uso & preß. Numis. diss.
 10. p. 33. Hantb. Exerc. cit. Dial. VIII. 13. 14. (gg) Vid. Lex.
 Fabr. in voc. Sabin. (bb) Conf. Horat. epod. 2. 39. Marti-
 al. 1. Epigr. 63. & II. ep. 16 Juvenal. 10. 197. &c. (ii) Flo-
 rus 4. 12 66. (kk) Apul. in Grat. Att. (ll) Dion. Cocceij.
 Lib. LIII. p. 107.

S. X.

A Dversam jam linquentes , aversam paululum intuebi-
 mur. Inscribitur eadem : *Veneri Genetrici*, cetera vid.
 §. VII. *VENUS* amorum , gratiarum , deliciarum , gene-
 rationis & voluptatum Dea antiquis Romanis habita , tot
 modis depicta atque exsculpta exhibetur , tot epithetis
 & nominibus insignitur , ut eis exponendis peculiari opus
 esset opera. Genetrix vero dicitur , partim quod eadem
 matre Patrem *ÆNEAM* genitum crederent , partim quod
 Dea esset generationis ; quodque adeo ejus beneficio
 felix & facilis evaderet partus. Hinc parturientes opem
 ejus sibi implorantes , eventum voto respondentem Vene-
 ri

ri Genetrici retulerunt acceptum (mm). Unde collige-
re licet formosissimam fuisse Sabinam, natam videlicet
Deæ, qvæ ad omnia ornanda & commendanda veniat
(nn). Ex signo, qvod in dextra spectatur Veneris, i-
dem quoqve concludi potest. Tria præcipue Veneri ad-
signantur: Columba, Myrtus & Mala (oo). Indigatur
malo formæ præstantia; notum enim ex fabulis, a Pa-
gide malum illi datum, qvod formæ præstantia Junoni
& Palladi antecelleret. Nec ipsa effigies Sabinæ probè
examinata nostræ adsertioni refragabitur.

(mm) Scarl. Hom. Symb. & Fig. T. I. p. 215. (nn) vid.
Lex. Fabr. in Voc. Ven. (oo) Ant. A. Dial. V.

. XI.

Cum a more Numismatographis recepto non ab-
horreat, neqve Lectoribus ingratum fore confidi-
mus, si unam vel alteram observationem addiderimus
fata SABINÆ nostræ concernentem. PLOTINÆ benefi-
cio HADRIANUM ad dignitatem imperatoriam evectum
esse nullo caret dubio; an vero fraude omni caruerit
adoptatio ejusdem, non æqve liquet; saltem TRAJANUM
HADRIANO multum favisse in confessio est; amorem qvi-
dem illicitum erga HADRIANUM PLOTINÆ insinuare
videtur DION, refutatus ea propter a DODVELLO; ne-
qve enim crimen illud vel cum reliquis PLOTINÆ mo-
ribus vel cum ætatis disparitate congruit; qvidqvid au-
tem sit, matrimonium SABINÆ HADRIANO multum pro-
fuit, tum ad amicitiam TRAJANI acqvirendam, tum
ad obtainendum summas dignitates, nec fonte omnino
nihil ad ipsam adoptionem contulit. Imperatorem ve-
ro HADRIANUM referit AL. SPARTIANUS in vita ipsius,
SEPTICIO Claro præfecto prætorii & SYETONIO TRA-
QUILLO multisqve aliis, qui apud SABINAM uxorem, in-
qussa

jussu ejus, familiarius se itunc egerant, qvam reverentia domus aulicæ postulabat, successores dedisse. Qvam vero ridicule MORERI inde inferat, tam qvod SVETONIUS privatus fuerit officio à cause de quelques privauteris, qu'il avoit avec l' Imperatrice Sabine; & deinde asserat qvod HADRIANUS decouvrir quelques galanteries, qve Sabine avoit, & qu'il la fit empoissonner; & per se patet, & scatis demonstrat BATLIUS art. Svetone. Qui impudicam familiaritatem intelligunt, SALMASIUS inquit, ne illi multum falluntur; ne tale quidquam cogitarent poterat per illas duas voces fieri: injussu ejus; si paulo diligentius attendissent. Imperiosam tamen SABINAM fuisse vel e vultu in imaginibus expresso demonstrari posse nonnulli putant; HADRIANI taltem judicio duris fuisse moribus patet ex SPARTIANI testimonio: Uxorem etiam ut morosam & aspergam dimissuru ut ipse (sc. Hadrianus) ajebat, si privatus fuisset. Illa vero vicissim conquesta est, se immane HADRIANI ingenium paßam noluisse eidem cobabitare, ne filium Parricidilem aliquando parere cogeretar [pp]. Infelicem autem exitum fortitam fuisse SABINAM pates ex testimoniosis AURELI VICTORIS, cuius haec sunt verba: Hujus uxor Sabina, dum prope servilibus injuriis afficitur ad mortem voluntariam compulsa est, & SPARTIANI: Sabina uxor non sine fabula veneni ab Hadriano dati defuncta est; totos vero XVI annos SVETONIUM ante privatum fuisse officio, qvam SABINA periret, notat ex TILLEMONTIO BATLIUS.

[pp] Hanib. Dial. XIV. Num. XIV. conf. Aur. VIII.

XII.

Ultimo loco notare liceat, qvod in collectione nu-
morum rariorū Cronstedtiana, qvæ juris facta
publici in instructissima ceimeliotheca, Reg. antiquitatis
Archivi jam serwatur, occurrat exemplar numi nostri;

magni-

magnitudo eadem est, similiter quoque typus atque inscriptio, nec de materia dubitare volumus. Differet vero in eo praecipue 1:o quod in aversa, dextra Veneris, ut in hoc nostro, ad caput non pertingat, sed distantia quaedam inter caput & manum conspicatur. 2:o Scribitur ibi Genetrix cum AE GÆNETRIX 3:o Syllaba Gæ ibi occurrit inter caput & manum sinistram, quod aliter in nostro est 4:o nulla heic apparent attritionis signa. Contra eum certe non tantum militant quæ §. IV notavimus; nul- piam enim tam vitiosa scriptio vocis Genetricis legitur; sed etiam reliquæ modo nominatae circumstantiae; nec sane possibile est inter tam multa, quæ in Nomophylaciis o- currunt, singulorum antiquorum numorum exemplaria, omnia genuina esse. Lectori tamen judicium relinqui- mus, eum & aliquando ocurrant numi antiqui, quos monetariorum errores quam maxime nobilitant. Res ita se habet: Monetarii apud Romanos fuerunt Triumviri & Quadrumviri (qq). Eorum erat officium sollicite cu- rare, ut numi justo pondere & materia a fraude omni- busq; vitiis immunes, verbo, integri e officina prodirent, atque moneta adultera excluderetur. Hi ipsi simulac observaverant, vitium quoddam adūtum, typario sta- tim fracto, monetam signatam, si fieri potuit, delerunt. Raris pariter, verba sunt ERAS. FROELICHII (rr), adume- randi sunt synceri, publicique commatis numi, quounque e metallo constati, in quibus monetarii vitium, insoliti quidpiam ostentans, offenditur. Deprebenso quippe errore, typarium illico remorum, nec eo signata moneta; quin etiam signata, qua red- biberet poterat, abolita fuit; id quod ejusmodi numi ipsi testan- tur, qui, ejusdem oratione erroris nota vitiati, singuli sere tan- tum babentur, aut paucissimi. Sed manum de tabula.

(qq) Horum munus & cara quomodo identidem in numis expresas, vid. cir. Hantb. dial. VIII. N. IX. (rr) vid. ejus dis- sert. de numis, monetariorum culpa vitiatis.

In Eruditam Dissertationem
Clarissimi Domini CANDIDATI,
Amicorum optimi.

Argentum cupiat Numi inflamatus amore;
Artis amans ast ingenua sophiamque sopherosque.
Æs curet, multos qui conglomeravit acerbos;
Palladis at cultor verus pia dogmata, certa.
Dic age, mi CARLING, quo non est carior alter;
Ante sophum cum Te monstraveris esse peritum,
Cur dulcis Tibi nunc Numus, cur dulce Numisma?
Multos an numeras Numos sub divite tecto?
An Tibi consilium falsis discernere veros,
Sive docere modum possint quocunque parari?
Fallor, non ea mens, nec sunt Tibi talia cure.
Æs grave dum versas, ejusque decora vetusta,
Quam utilis in studiis Numus, mi suavis Amice,
Egregie monstras, quamque ejus lectio lata.
Hec Te digna putas: licet haud per magna metalli
Hinc Tibi congeries; tamen est per honesta cupido,
Ornes ut mentem prius egregia arte politum.
Eximie magnos opus hoc Tibi spondet honores,
Lauriger hos tradet, facilis ceu sverit Apollo.
Hinc Tibi gratulor ingenium, Tibi grator honores,
Quos meruit virtus, operum Tibi fida sodalis.

Gratulabundus Iust
LAUR, TROLLE,
O Gotbus.

Clarissimo Domino CANDIDATO.

Solent eruditio & virtus non solum in cui quemvis amo-
rem rapere, sed etiam una omnium, pretiosissime in-
star

Bar gemme nitere. Hinc ad illas non minus admiramus bo-
munciones nos, quam in summum locum ponimus & suspi-
cimus. In Te, Clarissime Dn. Candidate, solida sci-
entia virtusque sincera elucet, quare, hoc perspecto, exinde tem-
poris articulo, quo ad nos pervenisti, bonorem pariter ac a-
amicitiam omnium Tibi conciliasti singularem. Cum igitur ho-
die Te erudite differere audiamus, non possum certe non Tibi
gratulari, letitiamque que in nobis residet, qua pars est obser-
vantia exprimere. Gratulor Tibi ex animo insignes ingenii dotes;
gratulor per amplam scientiam; Gratulor denique Lauream, qua
propediem omnibus adplaudenibus ornandus eris. De cetero
voveo, ut premia condigna faustrice fortuna Tibi contingant,
& Patriæ. Cui olim Te utilissimum cognoscimus futurum, Di-
vina gratia maximo & desideratissimo emolumento evadas!
Idque prolixiori animi affectu quam calamo

Advocatur

GABRIEL MELARTOPOEUS,
Austro-Finlandus.

Eidem.

Qui sit, perceler ut scandas nunc ardua Pindi?
Strenua quod studiis tota juventa fuit.
Ingenio studium, studio virtutis amorem
Junxisti, dabit hinc iusta Minerva Tibi.
Quin Tibi gratuler hoc, non possum, s'avis Amice,
Verba licet desint, desicitatque vigor.
Vive valeque diu! prohibet jam pluria dici,
Quo crucior, morbus: prende suprema; vale!

Dab. properans ē Wilnās d.
IX. Juilij A. O. R. MDCCXLV. ANDR. ERICANDER,
W-Gothus.